

Verksamheten i Postmuseum under 2002

Postmuseums styrelse

Ledamöter i Postmuseums styrelse har under året varit Inger Holmström, Postens kommunikationsdirektör, ordförande; Ingerd Mattsson, chef för Posten Frimärken, vice ordförande; Ingemar Persson, vice VD för Posten Sverige AB; Majvor Isaksson, chef för Posten Service; Gunnar Nordlinder, chef för Postmuseum; Berit Rönnestedt, planeringschef vid Nordiska museet, utsedd av Riksantikvarien; Jan Billgren, representant för Postmusei Vänner; Börje Wallberg, representant för Sveriges Filatelist-Förbund samt Bo Andersson, representant för personalorganisationerna i Posten. Ulla-Madelaine Neurath har tjänstgjort som sekreterare.

Styrelsen har under året hållit fyra sammanträden. Man har noga följt museets verksamhet, särskilt vad gäller ekonomi, marknadsföring, utställningsplanering och framtidsstrategi.

Allmänt

Antalet besökare på Postmuseum uppgick till totalt 127.446 (föregående år 132.190) varav besökarna i posthuset på Skansen utgjorde 16.130 (14.163). Besökarantalet är det näst högsta i museets historia och har kunnat uppnås mycket tack vare den välbesökta utställningen "Brev från drottning Kristina". Museet hade Postens uppdrag att stå för firandet av Stockholms 750-årsjubileum där utställningen kom att utgöra en populär del. Välbesökta var också de visningar i historiska dräkter som genomfördes i utställningen samt Post Contoirvandringar i Gamla Stan. En annan aktivitet var möjligheten att bli fotograferad som historisk person an-

tingen med huvudet trätt genom en av fyra kulisser i Gamla stan eller utklädd till drottning Kristina i museet. På Ridderholmen arrangerades en historisk marknad den första veckan i juni. Museet deltog med försäljning. Besökarna fick skriva brev på gammaldags vis med gåspenna och bläck, försluta dem med lack och sigill samt få dem stämplade med specialstämpel. Omkring 5.000 personer beräknas aktivt ha tagit del i brevskrivandet.

Postmuseums vandringsutställning *Breven från Titanic* visades på Sjöfartsmuseet i Göteborg från april och året ut. 60.000 besökare såg utställningen.

Antalet konferensuthyrningar ökade kraftigt trots höjda priser och gav ett bra bidrag till museets intäkter.

Museichefen har regelbundet deltagit i museichefskollegiets sammanträden. Han har också deltagit i möten mellan postmuseicheferna i de nordiska länderna varvid nuvarande och framtida samarbetsprojekt diskuterats. Projektet "De band Norden samman, postvägar under 1600-talet" har fortskridit enligt planerna. Här har de fyra nordiska postmuseerna gemensamt tagit fram källmaterial och kartor ur arkiv och skildrat uppbyggnaden av postens vägnät. Materialet kommer våren 2004 att presenteras i en populärt upplagd publikation.

Museet har liksom tidigare år haft ett utomordentligt gott samarbete med Postmusei Vänner, som tagit del av museets verksamhet med stort engagemang och även bidragit med praktiskt arbete. Postmusei Vänner är en av de största vänföreningarna i landet och har gett ett värdefullt ekonomiskt stöd. Genom generösa bidrag från föreningen har

museet bl. a. kunnat trycka katalogen till utställningen *Brev från drottning Kristina* i svensk och engelsk upplaga, bekosta arkivundersökning om 1600-talets postvägar och köpa in ett antal intressanta filatelistiska objekt.

Samarbetet med frimärksklubbar, samlarföreningar, filatelister och andra med anknytning till museets verksamhet har varit synnerligen gott. Många föreningar håller regelbundet sina sammankomster i museets lokaler. Flera samarrangemang har också hållits mellan museet, olika föreningar samt engagerade och entusiastiska personer. Så har t.ex. motivsamlaren Ulla Wengraf ordnat välbesökta *Frimärksträffar för eftermiddagslediga*. Sveriges Filatelist-Förbund har hållit regelbundna föreläsningar inom ramen för *Filatelistisk Högskola*. Det ömsesidiga utbytet av kunskaper och forskningsresultat mellan föreningar, enskilda forskare och museet har varit värdefullt. Postanställda, pensionärer från Posten och andra privatpersoner har bidragit med material till samlingarna.

Organisation och personal

Museet har sedan den 1 februari varit organiserat i följande enheter:

Föremålsenheten, som svarat för föremåls-, foto-, filateli- och arkivsamlingarna samt dokumentation av postal verksamhet, filateli och fotoarbete. Inom enheten utförs även urval, beskrivning och montering av material ur museets samlingar till olika filateliutställningar. Inom enheten har följande tjänstemän arbetat under chefen Olle Synnerholm: Bengt Andersson, Bo Andersson, Maud Boltzius Isheden (från och med november månad), Yvonne Engelbrektsson, Leif Karlsson, Marianne Larsson (från och med september månad), Louise Lind, Gunnilla Sevebrant (till och med augusti månad) och Björn Sylwan. Ulla-Madelaine Neurath har på deltid utfört arbeten för enheten.

För fotografering har personal inhyrts under

året. För textskrivning till äldre fotografier har fotografen Yngve Hellström anlitats.

Informations- och utställningsenheten, som svarat för extern information och marknadsföring av museets verksamhet, samt utställningar, barn- och ungdomsverksamhet, program, visningar och undervisning. Under enhetschefen Vesela Stridsberg har Karin Nygren, Hedvig Bruzæus, Anna-Karin Forsström, Marianne Larsson (t.o.m. augusti, därefter forskaruppgifter på föremålsenheten), Viveka Nybom (barnledig t.o.m. 18 augusti), Pernilla Åström (barnledig t.o.m. mars) och Erika Lundell (14 januari-31 mars) arbetat. Pia Bäckström har varit ledig under hela året (förtroendeman SACO-Posten). Dessutom har följande timanställda museilärare anlitats under året för visningar och arbete i barnverkstaden Lilla Posten: Jenni Hestrell, Karin Nybom, Maja Heuer (t.o.m. 7 juli), Angelica Blomhage (fr.o.m. 9 juli-8 november), Ingrid Erlandsson del Castillo (1 april-31 augusti). Marianne Larsson antogs till Nordiska museets forskarskola för en femårig doktorandutbildning med början september 2002. Tjänsten innebär 80 % doktorandstudier vid Etnologiska institutionen, Stockholms universitet och 20 % tjänstgöring på Postmuseum. Avhandlingens tema är Postens uniformering.

Enheten för Lokaler och Säkerhet, som svarat för allmän säkerhet, vakthållning, fastighetsfrågor, lokal- och rekvisitauthyrning samt administrerat samarbetet med föreningen Postmusei Vänner. Chef för enheten har varit Monika Hansson med följande medarbetare: Christer Lindblad, Kerstin Mörk, Mariana Cordier och Ille Karl-Gösta Kippel. Följande värdar har anlitats på helger och vid andra aktiviteter: Susanne Ljungberg, Viveka Norström, Erika Lundell, Jacob Wennbom, Malin Negelius, Ingrid Höglund (från 1 mars) och Johan Uddenberg (från 1 juni). Vikarier under sommaren har varit Elin Engfeldt och Lisa Wiklund.

Ledning och museibutik. Under museichefen Gunnar Nordlinder har Ulla Madelaine Neurath arbetat som sekreterare och Robert Mattson som ansvarig för bl.a datafrågor. Museibutiken har sålt frimärken, frimärksprodukter, samlartillbehör, vykort, litteratur och presentartiklar. Butiken har också svarat för försäljningen i posthuset på Skansen. I butiken har följande tjänstemän arbetat: Maud Boltzius Isheden (till och med oktober månad), Yvonne Engelbrektsson, Ann Wennström (från och med 14 oktober), IngaLill Nilsson, Britt Synnerholm och Kaarina Smielkiewicz. Carina Hill har varit barnledig och därefter timanställd från och med 31 oktober.

Biblioteket och Post F@ktum har förvärvat och lånat ut böcker och tidskrifter inom svensk och utländsk posthistoria och filateli, liksom svenskt postalt tryck, samt väglett besökare i samlingarna och till de internetuppkopplade datorerna. Bibliotekschef har varit Erik Hamberg med följande medarbetare: Karin Norberg, Monica Jonsson, Lotte Edsbrand (barnledig från 1 maj) och Eija Lietoff Schüssler (från 13 mars; ersättare för Lotte Edsbrand). De två sistnämnda har arbetat med den pedagogiska verksamheten vid enheten.

Timanställd personal, med huvudsaklig tjänstgöring under helger, har varit: Theo Axner, Karin Jansson (t.o.m. mars), Charlotta Nilsson och Ingrid Erlandsson del Castillo (fr.o.m. april).

Föremålssamlingarna

Förvaring, vård och konservering

I föremålsmagasinet i Tumba genomfördes en vårddag med hela museets personal.

Förhöjd luftfuktighet i ett mindre magasin har orsakat skador på tryckplåtar för frimärken. Magasinet har utrymmts och en konserverator är vidtalad.

4.500 stämpelstampar har förtecknats, vilka legat oregistrerade i magasinerna.

Årsmätningar av temperatur och fuktighet har gjorts i två av utställningssalarna.

En inventering har gjorts av de brev med innehåll, från medeltiden till 2000-talet, som förvaras i arkivet. De drygt 4.000 breven har fått en bättre förvaring och är lättare åtkomliga.

Ett urval har gjorts från 1986 års postkontorsbilder vilket täcker samtliga postkontor i landet. Detta urval har digitaliserats för att kunna visas på internet.

Fältverksamhet och dokumentation

Dokumentation har gjorts av årets poströstning, från vilken föremål insamlades vid Knivsta Postcenter. Detta liksom vandrarhemmet i Fredriksberg samt en tobaksaffär i Ludvika blev också dokumenterade genom fotografering.

Som exempel på förändrade verksamhetsformer och nya partners hos Posten fotograferades Cykelcentrum i Anneberg, Småland och Svensk Kassaservice i Motala.

För att följa upp förändringsarbetet av den nya Posten i Örebro gjordes ett uppföljningsbesök ett år efter den första fotodokumentationen där.

En längre berättelse i ord och bild har lämnats till museet av förre museifotografen Yngve Hellström som på detta sätt lämnat ovärderlig kunskap om sin tid vid Postmuseum.

Registrering och fotografering

Databasen "Post" utökades med 660 registreringar. Därmed var totalt 12.934 föremål registrerade vid årets slut. Bilddatabasen "Foto" omfattade totalt 25.448 bilder vid årets slut.

Antalet forskarbesök uppgick till 110.

Förvärv av föremål, arkivalier och fotografier

Mycket material inkom under året från olika postkontor ute i landet. Dit hörde handlingar om luftskydd och diplom med medalj från Göteborg, svensk postmatrikel

Cykelcentrum i Anneberg, en av postens nya partner.

med autografer från Mariestad samt sparmärken och sparkort från Kungälv, Sandhamn, Malmö, Öckerö, Avesta och Söderbärke.

Postexpeditör Ingmari Lindblad har till museet skänkt samtliga sina nu avlagda profilkläder och uniformer. Från hennes arbetsplats, postkontoret Globen i Stockholm, inkom också några mindre föremål.

Plaketter med frimärksmotiv i vermeil från Frammärkets dag 1996 – 2000 har donerats av en filatelist.

Filatellisamlingarna

Utställningssamlingarna av svenskt material med svensk respektive engelsk text har utökats med totalt 102 blad.

Huvudsamlingen av svenska frimärken har monterats till och med utgivningen den 21 november. Därmed har 155 nya albumblad tillförts samlingen och ställts ut. Utgivningarna därefter har endast i förenklad form tillförts och omfattar endast de utgivna frimärkena, ej tryckprover och dylikt.

Äldre samlingar, avsedda för utlåning externt, har under året uppdaterats och ommonterats i samband med utställningsplanering och vid akuta utlåningsbehov.

Från Världspostföreningen i Bern, Schweiz, har under året erhållits frimärken från ett stort antal länder. 10 bulletiner därifrån har registrerats.

Frimärks- och stämpelsamlingar samt donationer har studerats av forskare vid 23 tillfällen.

Ur Postmuseums omfattande brev- och stämpelsamlingar har 96 brev registrerats i den filatelistiska databasen, vilken nu omfattar 602 objekt.

Förvärv av tryckprover och filatelistiska objekt

Från Posten Frammärken har under året inlevererats 3.252 normalprover och 2.036 färgprover, totalt 5.288 objekt. Från Posten Frammärken har även inkommit 111 frimärksförlagor, 19 skisser och 80 gravyravdrag.

Under året har 20.760 frimärken, 190 förstasbrev, maximikort och andra frimärks-

produkter samt 31 brev och vykort accessionsbokförts.

Gåvor

Postmusei vänner har under året överlämnat följande gåvor till museet:

Rekommenderat brev med 63-dubbelt inrikes porto från 1863.

Lokalbrev från Stockholm 1869 med handskrivnen notering "Resande".

Listpostanvisning med tjänstefrimärke till USA från 1910.

Adresskort till paket från Göteborg med åtskilliga etiketter från 1944.

Expressbrev från Stockholm 1946.

Anteckningsbok till lösväska från 1955.

Modern försändelse i form av ett plastetui, så kallad blomsterpost, från 1986.

Frimärksutställningar utomlands

I Club de Monte Carlo visades ett brev frankerat med 12 öre Vapen och 17 öre Lig-gande lejon i vertikalt par i grå färg, avsänt från Lysekil till London 1 januari 1870.

Frimärksutställningar inom landet

I utställningen "Frimärksgravyrer" i Ronneby, 8 december 2001 – 17 februari 2002, deltog Postmuseum med frimärksförlagor, skissförslag och gravyravdrag.

Vid konstmässan i Sollentuna i mars 2002 deltog Postmuseum med sex förlagor av Bo Lundvall.

Museibutiken

Butiken har under året sålt frimärken, frimärksprodukter, samlartillbehör, vykort, literatur och presentartiklar med anknytning till Postens och Postmuseums verksamhet. En stor försäljningsökning kan tillskrivas produkter relaterade till utställningen "Brev från Titanic". Dessutom handstämplades vanliga och rekommenderade brev för postbefordran. Frimärksförsäljningen ökade markant under det andra halvåret, mycket beroende på nedläggning av postkontor i Stockholmsområdet.

Posthuset på Skansen var under år 2002 öppet alla dagar under tiden juni t.o.m. augusti samt under Skansens julmarknadsdagar, tre adventssöndagar i december. Totalt kom

Inrikes rekommenderat brev med 63-dubbelt porto från 1863. Gåva av Postmusei Vänner.

16.130 besökare.

Publik verksamhet

Antalet besökare uppgick till totalt 127.446 (132.190), vilket inkluderar besökarna i posthuset på Skansen.

Postmuseums öppettider var oförändrade under år 2002: tisdagar-söndagar 11-16, onsdagar 11-19 (ej maj-augusti), måndagar stängt.

Utställningar

Basutställningar

Brevet – en resa genom sekler

Utställningen är fortfarande mycket populär trots att den är från 1986. Många besökare vill se den svenska postens historia och hur brev har skickats i över 360 år. De får i olika scenerier möta några av de människor som arbetat inom Posten.

Märkvärdigt!

Utställningen, som öppnades 1999, berättar om frimärkets, vykortets och samlandets historia, speglar genom kända och okända samlare. Den handlar också om hur frimärksbilden utvecklats liksom om konstnärerna, hantverket och tekniken bakom frimärket.

I utställningens sista rum visades åtta olika privata samlingar med frimärken, vykort och föremål:

Håll stilen! av Fredrik Rönning

t.o.m. 27 januari 2002

Julgransprydnader av Maria Flinck

t.o.m. 27 januari 2002

Om julen av Christer Lindblad/Jörgen

Danielsson t.o.m. 27 januari 2002

Wild Cat Animals av Linda Andreasson

2 februari – 28 april 2002

Mitt frimärksliv av Arne Svensson

2 februari – 28 augusti 2002

Vaktparaden av Per Anders "X:et" Erixon

2 februari – 28 augusti 2002

Mitt Stockholm av Ulla Wengraf

8 maj – 28 augusti 2002

Äpplen på alla vis av Görel Kristina Näslund

4 september 2002 – 19 januari 2003

Slaniamonter

I Post F@ktum finns ett rum som har uppkallats efter frimärksgravören Czeslaw Slania. Här visas permanent museets Sverige-samling. En monter berättar om Slania och hans arbete.

Lilla Posten

Lilla Posten är museets barnverkstad och barnutställning, där föremål visas med anknytning till post, frimärken och brev. Här får de yngsta besökarna möjlighet till lek och eget skapande. Barnen kan leka hur det var att jobba på Posten förr i tiden.

Tillfälliga utställningar

Mitt fantastiska frimärke

- 10 mars 2002

Postmuseum deltog i firandet av *Stockholm 750* år under 2002 med denna utställning. Det var ett samarbetsprojekt i vilket drygt 1.200 barn, ungdomar och lärare från stadsdelarna Bredäng, Sättra, Skärholmen och Värberg i södra Stockholm deltog tillsammans med multimedia- och språkverkstaden Fantasiafabriken, vilken är en del av storstadssatsningen i Skärholmen.

Människor som hamnar på frimärken är ofta sådana personer som har gjort något minnesvärt, menade Sten Canevall och Hans Norkvist på Fantasiafabriken, pedagoger och initiativtagare till projektet. De ville att barn och ungdomar skulle lyftas fram på samma sätt. Till bilderna hade eleverna skrivit en text om varför deras frimärken är viktiga. Ytterst var målet att stimulera barnens språkliga utveckling och stärka deras självförtroende. Utställningen lyckades över all förväntan. Den återinvigdes i Teliabutiken i Skärholmens Centrum 10 april och pågick t.o.m. 10 maj 2002. Den besöktes av cirka 2.000 personer.

Under hela utställningsperioden pågick flera frimärksverkstäder i anslutning till utställningen samt andra uppskattade program tillsammans med barnen.

Den röda bilen

– 10 mars 2002

Pojken Carlos Echeveria från Skärholmen berättade sin historia med hjälp av teckningar i denna lilla utställning som visades i Allrummet. Utställningen var ett resultat av ett projekt i samarbete med pojkens lärare Tuva-Stina Lindén och Fantasifabriken i Skärholmen.

Expeditionen till Antarktis 1901-1903

20 mars – 21 april 2002

Med anledning av frimärksutgåvan Sydpolarexpeditionen 1901-1903 sammanställde Fred Goldberg och Stefan Heijtz en utställning som berättade om den första svenska Antarktisexpeditionen 1901-1903 under ledning av geologen Otto Nordenskiöld. Här visades expeditionens postala historia med post till och från expeditionen under dess olika faser samt en mängd unika fotografier och föremål. Utställningen invigdes av Carl Nordenskiöld, en släkting till Otto. Fred Goldberg berättade om expeditionen och visade en dokumentärfilm.

Brev från drottning Kristina

29 maj 2002 –

Stockholm 750 år firades med denna utställning som uppmärksammade drottning Kristina (1626-1689), under vars tid Postens grundades 1636. Utställningen berättade om drottningens dramatiska liv och personerna runt henne. Här talade hon med sin egen personliga röst, den som kommer fram i breven hon skrev. Utställningen visade femton brev ur den enorma brevsörd hon lämnade efter sig. Utställningsformgivaren Anne-Marie Broms skapade vackra scenerier som inramade breven, de unika föremålen från 1600-talet och de många porträtten av drottningen och personerna i hennes närmaste krets.

Utställningen *Brev från drottning Kristina* invigdes under högtidliga former av HKH Kronprinsessan Victoria som var mycket nöjd med utställningen till museichefen Gunnar Nordlinders stora förtjusning. Foto: Ove Kaneberg.

I utställningens lilla "biosalong" visades Herman Lindqvists TV-program om drottning Kristina. På söndagarna visades långfilmen "Queen Christina" med Greta Garbo. Under hela utställningsperioden pågick dramatiserade visningar för alla åldrar samt en mycket uppskattad föredragsserie om drottningen.

Utställningen invigdes under högtidliga former av HKH Kronprinsessan Victoria.

Prinsessor och prinsar

29 maj 2002 –

Under vårterminen 2002 har barn i alla åldrar, som besökt Lilla Posten på helger, fått hjälpa till med att göra en egen liten utställning. Med anledning av utställningen om drottning Kristina arbetade barnen med temat prinsar och prinsessor. Barnens arbete resulterade i fina teckningar och collage.

Stockholm Klara

– en stadsdel i omvandling 1952-1976

18 juni – 18 augusti 2002

Stockholm 750 år firades också med denna fotoutställning av Yngve Hellström (f. 1922) som var Postens och Postmuseums fotograf 1953-1987. Under åren 1942-1952 arbetade han

som frilansande fotograf. Yngve Hellströms bilder är främst från Stockholms Klarakvarter. Byggnation och stadsmiljöer har alltid intresserat honom. Därför väcktes hans intresse att dokumentera den stadsdel vars karaktär så brutalt skulle förändras. Utställningen blev mycket uppskattad.

Digitala utställningar

I slott och koja

– postkontor förr och nu i Norden

1 mars 2001 -

Den tillfälliga utställningen *Posten i slott och koja*, som pågick på Postmuseum under 1999-2000, inspirerade till detta samarbetsprojekt mellan postmuseerna i Finland, Sverige, Norge och Danmark. Tillsammans producerade museerna denna nätutställning anpassad för visning på museernas webplatser på Internet, t.ex. på Postmuseums webbplats www.posten.se/museum.

Stockholm på gamla vykort

1 juni 2002 -

Även på museets hemsida firades Stockholm 750 år. Museet visade 14 vykort från vykortssamlingarna. Alla vykort visade förra sekelskiftets Stockholm. Trots den tidstypiska prägeln kan man idag känna igen platserna på de mestadels svartvita bilderna.

Gamla fina julkort

november 2002 -

Postmuseum har över 10.000 olika julkort i samlingarna, många från perioden kring förra sekelskiftet. Utställningen på hemsidan visade 80 julkort av okända konstnärer, fina exempel på vackra och populära kort som skickades i stort antal vid den tiden.

Vandringsutställning

Breven från Titanic

I samarbete med fartygshistorikern Claes-Göran Wetterholm producerades 2001 en

utställning om Titanic som byggde på de brev och vykort som finns bevarade. Utställningen vandrade vidare till Post & Tele-Museum i Köpenhamn där den återinvigdes den 3 oktober och pågick till den 10 februari 2002. Från 10 april 2002 och till årets slut visades utställningen på Sjöfartsmuseet i Göteborg med stor framgång; drygt 60.000 besökare såg utställningen.

Program

Programlagd verksamhet för besökarna har hållits vid 381 tillfällen (407). Här ingick också barnverkstaden *Lilla Posten* som var öppen för lågstadiesbarn lördagar-söndagar och under skollov.

Med anknytning till utställningen *Mitt fantastiska frimärke* anordnades i samarbete med Fantasifabriken fyra *frimärksverkstäder* för barn och ungdomar. Här kunde de formge sitt eget frimärke med datorns hjälp. Ett uppskattat program var också *Skärholmens dag* i februari då barnen stod för musikunderhållningen och filmerna som visades. Utställningen *Expeditionen till Antarktis* visades för allmänheten vid ett par tillfällen av Fred Goldberg. Görel Kristina Näslund höll flera föredrag med anledning av sin utställning *Äpplen på alla vis*.

Program med anknytning till utställningen *Brev från drottning Kristina* har varit mycket välbesökta och uppskattade av publiken. Bland dem kan nämnas museipedagogernas visningar i historiska dräkter som lockade många deltagare under firandet av *Stockholms 750-årsjubileum* 1-8 juni och även under resten av året. Under hösten pågick föreläsningsserien *Myt och verklighet* med fem föreläsningar om drottning Kristina med i snitt 70 deltagare varje gång. Föreläsarna var fil. dr. Susanna Åkerman, fil. dr. Karin Sidén, docent Marie-Louise Rodén och fil. mag. Stefano Fogelberg Rota. Serien avslutades med en "round table"-diskussion, ledd av museiintendent Ann Grönhammar med ovanstående föreläsare.

Under jubileumsveckan 1-8 juni var visningarna av utställningen *Brev från drottning Kristina* i historiska dräkter mycket välbesökta. Hedvig Bruzæus var en av museipedagogerna som levandegjorde utställningen för besökarna. Foto: Ove Kaneberg.

Under ovannämnda *jubileumsvecka* pågick även *Post Contoir-vandringar* i Gamla stan där deltagarna kunde möta "Gese Wechel", Sveriges första kvinnliga postchef från 1637 och höra henne berätta om husen där postkontoren har funnits genom tiderna. Gese gestaltades av ett par av museets pedagoger. En annan aktivitet var en "fotomara": på fem platser i Gamla stan fanns tablåer över historiska skeenden eller kända personer som bott eller verkat i Gamla stan. Samtidigt kunde man bli fotograferad av släkt och vänner. Sista tablån anknöt till Postmuseums utställning *Brev från drottning Kristina*. Här kunde både barn och vuxna klä ut sig i 1600-tals kläder och bli fotograferade. Personal från Postmuseum fanns även på plats på den *historiska marknaden på Riddarholmen* under hela veckan. Där fick besökar-

na skriva brev på gammaldags vis med gåspenna och bläck, försluta dem med lack och sigill samt få dem stämplade med en specialstämpel. Ett urval produkter ur museibutiken fanns till försäljning. Marknadsståndet besöktes av cirka 5.000 besökare.

Särskilda arrangemang anordnades under året i samband med åtta *frimärksutgivningar* med signering av gravörer och formgivare, specialstämpling och försäljning. Den 3 februari arrangerades en *museidag* tillsammans med övriga Stockholmsmuseer och i samarbete med Dagens Nyheter. Postmuseum deltog den 19 mars i *Nordiska veckan* med ett föredrag av museichefen Gunnar Nordlinder om den samnordiska nätutställningen *I slott och koja – postkontor förr och nu i Norden*. Tipstävlingen *Nostippen* genomfördes under skolloven. *Skollovsprogram* arrangerades med bland annat barnteater, barnvisningar samt aktiviteter i barnverkstaden *Lilla Posten* och *Post F@ktum*, t.ex. *Sommar-Surf* under juni-juli. Under hösten har i *Post F@ktum* också arrangerats *pröva-på-kurser* om Internet för seniorer samt en tvådagars *monteringskurs* i november för filatelister i samverkan med Sveriges Filatelist-Förbund.

Året har inneburit många tillfällen till samarbete med föreningar. *Roligt med frimärken* för barn och ungdom (sju gånger under höstterminen) anordnades av Sveriges frimärksungdom, Stockholmsdistriktet, *Svenska Motivsamlare 40 år* (1 september) samt *Islandssamlarna 40 år* (16-17 oktober). Tillsammans med Stockholms Motivsamlarklubb (SMK) genomfördes *Frimärksträffar för eftermiddagslediga* vid tolv tillfällen. Många av dessa innehöll intressanta föredrag. SMK arrangerade också utställningen *Vår Frimärkssalong* (16-24 mars) där föreningen visade samlingar från medlemmarna. *Rysslands-samlarna* firade 20 år med en utställning (5-14 april) med material monterat av klubbens medlemmar. Bältesspännarna arrangerade informationsdagar med utställning under temat *Filatelistisk nytändning* (13-14 april). En *Posthistorisk Dag* arrangerades den 11 november i samarbete med Sällskapet för Svensk Posthistorisk Dokumentation, SSPD.

Följande föreningar har hållit möten i museet under den tid det varit öppet: Frimärksklubben CGT, Föreningen Frimärksbörsen, Slaniasamfundet, Stockholms Filatelist-Förening, Stockholms Filatelist-Förening, ungdomsavdelningen, Stockholms Motivsamlarklubb, Sveriges Militärpostsällskap, Oscarianerna, Hembygdsfilatelisterna, Statspensionärernas frimärksklubb samt Svenska Frimärksbytesföreningen.

Visningar

Totalt genomfördes under den tid museet var öppet 268 (289) gruppvisningar eller 438 (399) visningstimmar för 3.905 (4.832) personer. 127 (159) av visningarna var för barn och ungdom, till exempel skolprogrammen i basutställningarna för barn på låg- och mellanstadiet, programmet *Leka Post* i barnverkstaden *Lilla Posten* för sexårsgrupper samt visningar av basutställningarna *Ett brev betyder så mycket* och *Märkvärdigt!* för högstadi- och gymnasieklasser samt i samarbete med *Post F@ktum* skolprogrammet *Källor och källkritik* för gymnasieklasser, folkhögskola och komvux. Basutställningarna och de tillfälliga utställningarna *Mitt fantastiska frimärke*, *Brev från drottning Kristina* samt *Post F@ktum* har visats för grupper i olika åldrar. I *Post F@ktum* har också datakurser för seniorer genomförts.

Marknadsföring

Information om utställningar och programverksamhet skickades regelbundet ut till massmedia vars uppmärksamhet kring museet i hög grad var knuten till utställningen *Brev från drottning Kristina* samt firandet av Stockholms 750-årsjubileum. Uppmärksamheten har varit stor trots medias klart minskade intresse för evenemang på museer: 181 (173) tidningsartiklar, 375 (472) evenemangsnotiser, 44 (26) inslag i radio och TV. Antalet presskontakter, mätt i antal tillfällen då medier haft direktkontakt med museet uppgick till 243 (282).

Annonsering skedde varje vecka i Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet och Metro un-

der rubriken "Museer". Ett antal separatanonser gjordes också i dessa tidningar, särskilt i samband med programverksamhet och öppnande av nya utställningar. Annonser infördes även i fackpress och lokaltidningar samt turistpublikationer. Totalt annonserades det vid 302 (227) tillfällen. I samband med två av dessa tillfällen var annonseringen kostnadsfri på grund av samarbete med Sveriges Pensionärsförbund Stockholmsdistriktet och DN-kortet då medlemmarna erbjöds rabatterat inträde till utställningen *Brev från drottning Kristina*.

Postmuseum har också startat ett nära samarbete när det gäller annonsering med tre andra museer i Gamla stan: Livrustkammaren, Kungl. Myntkabinettet och Nobelmuseet.

Affischer, inbjudningskort och programblad framställdes och skickades ut till utvalda

Sista tablån i Postmuseums "fotomara" anknöt till utställningen *Brev från drottning Kristina*. Här kunde både barn och vuxna klä ut sig i 1600-talskläder och bli fotograferade. Foto: Ove Kaneberg.

målgrupper, exempelvis massmedia, de 3.000 medlemmarna i föreningen Postmusei Vänner, olika kulturinstitutioner, föreningar, bibliotek, museer, frimärksklubbar, frimärkshandlare, skolor och studieförbund, turistbyråer, hotell m.fl. Affischer anslags i Stor-Stockholm på tunnelbanestationernas kulturtavlor samt på stolptavlor och andra platser runt om i Stockholm. Under sommaren anslags affischer om *Brev från drottning Kristina* under fyra veckor i tunnelbane- och pendeltågsvagnarna.

Programbladet *Nytt på Postmuseum* gavs ut med tre nummer i en upplaga av 12.000 exemplar per nummer. Ungefär 6.000 skickades ut till olika målgrupper (se ovan) samt också till föreningen Postmusei Vänners medlemmar. *Nytt på Postmuseum* delades dessutom ut på museet och på andra platser, till exempel på bibliotek, turistbyråer i Stockholm och ute i landet. Till utställningen *Brev från drottning Kristina* producerades en bildrik katalog på svenska och engelska. Den innehöll en introduktion och fakta om utställningen samt artiklar av Marie-Louise Rodén, Susanna Åkerman och Stefano Fogelberg Rota. Till Stockholms 750-årsfirande 1-8 juni producerades trycksaken *Bli en del av Stockholms historia* med anledning av aktiviteten Postmuseums "fotomara" med stöd från Posten.

Museets hemsida www.posten.se/museum har under året uppdaterats och utvecklats av museets personal, både redaktionellt och formmässigt, det senare i samarbete med ansvariga för Postens hemsida. Postmuseums sida anses av Skolverket samt projektet Museifönstret vara en av de 25 bästa museisidorna i Sverige och deltar från och med hösten 2002 i ovanstående projekt som drivs av Skolverket och Historiska museet. Hemsidan har under året länkats till ytterligare hemsidor både i Sverige och utlandet.

Biblioteket och Post F@ktum

Post F@ktum har hållit öppet tisdag-söndag kl. 11-16, samt kvällsöppet fram till kl. 19 på

onsdagar, med undandag för tiden maj-augusti. Bibliotekets samlingar har varit tillgängliga för besökarna under motsvarande tider tisdag-fredag.

Antalet nyregistrerade böcker uppgick till 885 volymer. Antalet löpande tidskrifter med filatelistiskt, posthistoriskt eller postalt innehåll var 184 st.

I bibliotekets bok- och tidskriftsartikeldatabaser har 1.875 dokument registrerats. Till sammans innehöll Mikromarc- och Librisdatabaserna 44.268 dokument vid årets slut. Samtliga dessa är sökbara via Internet. Antalet utlån uppgick till 2.877 st. Förberedelser har gjorts för att införa lånekort för alla besökande låntagare.

Arbetet med kopiering av allt svenskt postalt tryck mellan 1636 och 1892, som tillkommit på ett initiativ av Bertil I. Larsson, har slutförts med hjälp av George Sund.

Datakurser har vid 39 tillfällen hållits i multimediarummet i samarbete med Seniornet Sweden. Dessutom har det pedagogiska programmet *Källor och källkritik* genomförts 17 gånger, med utgångspunkt i arkivets samlingar.

Forskarrummet har utnyttjats flitigt, med 182 bokade möten av såväl interna som externa användare. Graperummet har hyrts ut till Postens Konst- och programråd vid sju tillfällen.

Antalet visningar i *Post F@ktum* har uppgått till 24 st.

Publikationer

Till utställningen *Brev från drottning Kristina* publicerades en utställningskatalog på såväl svenska som engelska (*Letters from Queen Christina*). De ingår som respektive nr. 49 och 50 i serien *Meddelanden från Postmuseum*.

I slutet av november utkom årsboken *Postryttaren* med sin femtioandra årgång. Redaktör var Jan Billgren.

